

ЕКОЛОГІЧНЕ, ЗЕМЕЛЬНЕ, АГРАРНЕ ПРАВО

Бестрицька Д.Ю.

студентка,

*Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича*

ПРАВО ГРОМАДЯН НА ВІЛЬНИЙ ДОСТУП ДО ЕКОЛОГІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Стан екологічної безпеки довкілля в Україні це питання яке стосується кожного громадянина, оскільки воно значною мірою впливає на життя та здоров'я кожної людини.

Довгий час питання відкритості екологічної інформації не приділялося належної уваги, населення не отримувало даних про стан навколишнього середовища. Лише в останні десятиріччя, коли екологічне становище стало загрозливим, питання екології, охорони природи, які безпосередньо пов'язані з реалізацією права населення на здорове та безпечне навколишнє довкілля та, відповідно, правового захисту, опинилися в центрі суспільної уваги.

Екологічне законодавство продовжує розвиватися, варто зазначити, що над проблематикою екологічної безпеки замислювались такі вчені, а саме: Андрейцев В.І. та Барбашова Н.В. В своїх працях вони заклали фундамент для подальшого вивчення та вирішення проблем екологічної безпеки.

Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» [1], прийнятий у 1991 р., є основним законом при регулюванні суспільних відносин щодо охорони довкілля, забезпечення екологічних прав громадян України.

Важливу роль у створенні законодавства про охорону навколишнього середовища та доступ до фактичної інформації про екологічний стан відіграли гуманітарні аспекти екологічної безпеки.

По лінії Програми ООН з навколишнього середовища (ЮНЕП) у м. Женеві розташовані Секретаріати наступних природоохоронних конвенцій:

– Роттердамська конвенція про процедуру попередньої обґрунтованої згоди відносно окремих небезпечних хімічних речовин та пестицидів у міжнародній торгівлі від 10 вересня 1998 р. [2];

– Базельська конвенція про контроль за транскордонним перевезенням небезпечних відходів та їх видаленням від 22 березня 1989 р. [3];

– Стокгольмська конвенція про стійкі органічні забруднювачі від 22 травня 2001 р. [4];

– Вашингтонська конвенція про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення від 3 березня 1973 р. [5].

У радянський період, в колишньому Радянському Союзі увага концентрувалася саме на проблемах охорони природи, чого не можна сказати про права громадян і права на відкритість екологічної інформації. Закон РСФСР «Об охроне природы в РСФСР» [6] не має положень відносно права громадян на доступ до інформації та в цілому на безпечне навколишнє середовище. У 1972 р. було прийнято спільну постанову ЦК КПРС і Ради Міністрів СРСР «Про посилення охорони природи і поліпшення використання природних ресурсів» [7] № 898 від 29 грудня 1972 року, що містило вимоги про моніторинг навколишнього середовища. В Конституціях чинних у радянський час (прийнятих 07.10.1977 та 20.04.1978 роках відповідно) [8] право особи на безпечне для життя сприятливе довкілля чітко не сформульовано, гарантії забезпечення доступу до інформації не визначено.

Розглядаючи конкретні історичні події варто зазначити трагедію на Чорнобильській АЕС яка сталась 26 квітня 1986 року. Досліджуючи факти трагедії стає зрозуміло, які наслідки може тягти за собою приховування екологічного стану від населення. Після розпаду СРСР Служба Безпеки України опублікувала на власному офіційному сайті матеріали 121 документу архіву КДБ УРСР з 1971 по 1988 роки, що стосуються роботи ЧАЕС і аварії, що сталася на станції 26 квітня 1986 р. [9].

Витяг з документу: «Голова КДБ УРСР генерал-лейтенант С. Н. Муха того ж дня повідомляє КДБ СРСР про вибух 4-го енергоблока (гриф «таємно»), кількість госпіталізованих (9 від опіків), 1 помер, 112 людей перебувають на медичному обстеженні. А також про організацію робіт з дезактивації доріг, транспорту, що вибуває з міста, обмеження в'їзду-виїзду особистих автомашин».

Перше офіційне повідомлення про аварію було зроблено по телебаченню 28 квітня: у досить «сухому» повідомленні йшлося про факт катастрофи і двох загиблих.

Отже, успішне розв'язання проблеми екологічної безпеки можливе лише за умови доступу до екологічної інформації громадян та екологічного знання. Екологічне знання включає усвідомлення та розуміння дії екологічних законів, принципів взаємовідносин різних об'єктів природи між собою та з людиною, організації, управління, використання природи та її ресурсів для забезпечення життєдіяльності людини та людства. Важливим є також вдосконалення національного законодавчого та нормативно-правового забезпечення вільного доступу громадян до екологічної інформації з метою підвищення можливостей реалізації конституційних прав громадян на отримання екологічної інформації, ролі громадськості у процесі забезпечення та реалізації права на безпечне довкілля.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища».
2. Роттердамська конвенція про процедуру попередньої обґрунтованої згоди відносно окремих небезпечних хімічних речовин та пестицидів у міжнародній торгівлі від 10 вересня 1998 р.

3. Базельська конвенція про контроль за транскордонним перевезенням небезпечних відходів та їх видаленням від 22 березня 1989 р.
4. Стокгольмська конвенція про стійкі органічні забруднювачі від 22 травня 2001 р.
5. Вашингтонська конвенція про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення від 3 березня 1973 р.
6. Закон РСФСР «Об охроне природы в РСФСР».
7. ЦК КПРС і Ради Міністрів СРСР «Про посилення охорони природи і поліпшення використання природних ресурсів» від 1972 р.
8. Конституція СРСР (прийнятих 07.10.1977 та 20.04.1978 роках відповідно).
9. Архів Служби Безпеки України «121 документ архіву КДБ УРСР з 1971 по 1988 роки, що стосуються роботи ЧАЕС і аварії, що сталася на станції 26 квітня 1986».